

- I två nyskrivna rapporter beskriver Walburga Habsburg Douglas och Christian Holm den EU-politik de förordar. Det gäller utvidgning och bistånd.
- Sommarkrönika: Ghana - svensk slavstat
- Under EU-valkampanjen anordnade Hjalmarsonstiftelsen program för 50-talet besökare från Balkan, Vitryssland, Ukraina, Turkiet och Norge.
- Trevlig sommar önskas alla läsare!

I nya rapporter krävs fler EU-medlemmar och EU-bistånd enligt svensk modell

Inför det svenska ordförandeskapet i EU, som börjar den 1 juli 2009, har två nya rapporter om EU tagits fram i Hjalmarsonstiftelsens regi. Den ena tar upp frågan om utvidgning och är skriven av riksdagsledamot Walburga Habsburg Douglas. Titeln är "Fler EU-medlemmar sökes!" Den andra rapporten behandlar biståndspolitik och är skriven av riksdagsman Christian Holm. Här beskrivs hur en utbetalningspolitik kan förvandlas till ett verktyg för verklig utveckling.

RAPPORT om utvidgning

"20 år efter järnridåns fall är det på tiden att vi än en gång talar om grundtanken med EU-samarbetet: att skapa fred och frihet" skriver Walburga Habsburg i rapporten om utvidgning och påminner om att Sverige i EU-kretsen ses som det mest utvidgningsvänliga landet.

– Under svenskt ordförandeskap blir det dock frågan om många utmaningar på detta område.

För att underlätta inträdet i EU-kretsen föreslår Walburga Habsburg att ett "lots-system" införs delvis enligt förebild för hur Skandinavien lotsade de Baltiska staterna in i Unionen.

Under förhandlingarna om medlemskap fick Estland i första hand hjälp från Finland, Sverige fungerade som lots för Lettland och Danmark för Litauen.

– De fick handfast praktisk hjälp men även tillgång till stora nätverk och mycket kunskap. Detta system med lotsar fungerade utmärkt och borde införas för varje land som ansöker om medlemskap. I dagsläget skulle lotsarna helst utses ur kretsen av de länder som blev medlemmar 2004. De har fortfarande problem och byråkratiska hinder i färskt minne och kan ge verklig hjälp på vägen, anser Walburga Habsburg.

Hon konstaterar att det inom EU finns många som vill bromsa utvidgningen med hänvisningen

I Hjalmarsonstiftelsens verksamhet ingår utbildning om EU och dess institutioner. På bilden ses en grupp från Vitryssland i Europaparlamentet.

att man ska vänta tills Lissabonfördraget träder ikraft och tills "absorptionskapaciteten" blir större:

– Detta är retorik som inte kan accepteras. Alla europeiska länder som uppfyller Köpenhamns-kriterierna har rätt att ansöka om medlemskap. Och EU:s roll är att förhandla så att medlemskapet blir möjligt.

Efter en kort historik som börjar vid första världskrigets slut, går Walburga Habsburg i rapporten igenom de geografiska områden som omfattas av utvidgningsperspektivet. Dessa områden, menar hon, bör Sverige särskilt arbeta med under ordförandeskapet:

Balkan, Turkiet, Svarta havsområdet – Kaukasus, Ukraina, Vitryssland och Moldavien samt Island. ▶

► Medlemmar på Balkan

I rapporten förklaras att det finns ett intresse hos samtliga länder på Balkan att tillhöra Europa och EU.

– Närmast på tur står Kroatien, som nästan förhandlat färdigt om EU-medlemskap. Självaste EU-kommissionen har bedömt att det är möjlig att förhandlingarna slutförs under Sveriges ordförandeskap vilket skulle innebära att ratificeringsprocessen för medlemskapet kan påbörjas. Detta är ett minst sagt spännande perspektiv!

Nu finns det bara ett problem som kvarstår: Landet har en gränsvist med Slovenien, grannen i norr. Men, skriver Walburga Habsburg, ”EU har fattat ett principbeslut att bilaterala konflikter inte får blockera medlemskapförhandlingarna – ett beslut, som har stor bäring även på andra bilaterala konflikter mellan medlemsländer och kandidatländer”. Hon anser att i detta läge är det ”en självklarhet att Sverige under sitt ordförandeskap ska arbeta målmedvetet för att avsluta förhandlingarna mellan EU och Kroatien”.

Turkiet som EU-medlem

Turkiets medlemskap i EU har diskuterats under många år. Sveriges riksdag har enhälligt uttalat sig för turkiskt medlemskap. Alla riksdagspartier står bakom beslutet. ”Turkiet är bron mellan Europa och Mellanöstern som måste få stöd av oss i dess strävan att demokratisera landet” skriver Walburga Habsburg som anser att kriget i Gaza ”med all önskvärd tydlighet har visat att vi behöver knyta de moderata krafterna i regionen närmare till oss för att undvika fler konflikter. I denna strävan spelar Turkiet en viktig roll.”

Walburga Habsburg och Christian Holm presenterade två EU-rapporter under ett seminarium i Stockholm.

Grand-Place eller Grote Markt (stora torget) i centrala Bryssel.

Med samarbetet i Östersjöområdet som förebild - ett fredens hav där de flesta länderna tillhör det Europeiska samarbetet - är Svarta havsregionen en prioriterad fråga under det svenska ordförandeskapet.

Det är förvisso för tidigt att prata om EU-medlemskap för Kaukasusländerna, konstaterar rapportförfattaren ”men man bör hålla i minnet att det för 21 år sedan lät lika otroligt när någon talade om Polskt eller Ungerskt medlemskap. Länder som idag ses som självklara i EU-kretsen”.

Europas sista diktatur

Vitryssland brukar kallas Europas sista diktatur. I rapporten skriver Walburga Habsburg att den vitryska oppositionens roll är viktig. Hon hoppas att det nyligen instiftade Östliga partnerskapet kan vara början till ett utbyte mellan oppositionen och EU.

– Att oppositionen ges möjligheten att göra sina röster hörda och får delta i utformningen av samarbetet med EU kan göra skillnad även i det sargade Vitryssland.

RAPPORT om bistånd

EU:s bistånd är okänt för flertalet. Christian Holm inleder därför rapporten ”EU-bistånd - från utbetalning till utveckling” med en rad slående fakta:

”56 % av allt officiellt utvecklingsbistånd ges av EU och medlemsländerna tillsammans. Det totala värdet 2006 var 47 miljarder euro vilket motsvarar ungefär 100 euro per person. Jämförrelsevis kan sägas att det amerikanska biståndet motsvarar 53 euro per invånare och det japanska 69 euro”.

I rapporten konstateras vidare att ”trots att EU är världens största biståndsgivare är det förutom Sverige endast Luxemburg, Nederländerna och

Danmark som har lyckats uppnå det av FN rekommenderade utbetalningsmålet om 0,7 % av BNI.”

De övergripande målformuleringarna för EU:s biståndspolitik är i huvudsak välformulerade, anser Christian Holm som dock menar att Sverige som föregångsland bör verka för att även EU etablerar snävare fokus för biståndet.

Han skriver: ”Utifrån svenska erfarenheter kan man utfärda en rekommendation att EU ska fokusera på utvalda och prioriterade områden. Samtidigt bör man klargöra att exempelvis utveckling av demokrati och demokratiska institutioner samt en väl fungerande rättsapparat kan betraktas som en förutsättning för infriandet av flertalet av millenniemålen.” Christian Holm menar att med svensk erfarenhet i bagaget bör den svenska regeringen kunna föreslå hur man kan knyta ihop några av de lösa trådar som finns i EU:s bistånds- och utvecklingspolitik. ”Framför allt finns det mycket att göra för att effektivisera EU:s bistånd och göra det mer resultatorienterat.”

Sverige har drivit på

Sverige har varit pådrivande när det gäller att effektivisera EU:s bistånd, ett arbete som Christian Holm menar bör intensifiera under det svenska ordförandeskapet. EU:s storlek och antalet inblandade parter och institutioner innebär att behovet av utvärdering är mycket angeläget.

Christian Holm ser positivt på näringslivets roll i biståndsarbetet. Han skriver bland annat i rapporten: ”Möjligheten att förankra projekt inom näringslivet har flera fördelar. Marknadens aktörer har ett egenintresse av att följa upp och utvärdera de projekt de finansierar. Dessutom besitter man redan en stark resultatkultur.”

Bistånd i form av mikrokrediter och finansiell hjälp kan lägga grund till företagsamhet och en ekonomisk bas samt stärka landets produktionspotential, anser Christian Holm och förklarar att en ”förbättring av utvecklingsländernas handelsvillkor samt att försöka etablera en fungerande inre såväl som yttre marknad, innebär makt att forma sin egen utveckling”.

I rapporten sägs att EU har makt att med sin styrka och storlek ”verka för frihandel i ordets rätta bemärkelse” och därmed en mer rättvis och demokratisk handelspolitik. Författaren menar att man måste verka för ”att subventioner, importkvoter och andra handelshinder avskaffas”.

Sverige och tre andra

Det är endast fyra länder, inklusive Sverige, som har lyckats nå det av FN uppsatta utbetalningsmålet på 0,7 % av BNI. EU har satt upp ett gemensamt mål för medlemsstaterna, nämligen att biståndet ska vara 0,7 % av BNI senast 2015 (2006 uppgick det samlade EU biståndet till 0,42 % av BNI). Christian Holm anser att det vore ”rimligt att skynda på denna process samt att driva på medlemsländerna att leva upp till sitt

Vid ett flertal tillfällen varje år arrangerar Hjalmarsonstiftelsen besöksprogram i Bryssel med utbildning om EU och dess institutioner. På bilden ses en grupp från Ukraina.

biståndsåtagande för att på så sätt göra EU:s bistånd än mer kraftfullt”. Han menar vidare att det behövs en reformering av DAC:s regelverk mot större flexibilitet och menar att en sådan förändring skulle möjliggöra större anpassning till varje enskild situation. ”Bistånd för demokratiutveckling, såsom att förstärka politiska, demokratiska och frihetliga organisationer, bör kunna förbättras och utvecklas genom en sådan förändring. Möjligheterna för partinära organisationer att hjälpa demokratiska systerpartier i länder i exempelvis östra Europa skulle på så vis förbättras.” ■

På dagordningen

- ⌚ 26-29 juni; Utbildning på Krim för unga politiker från Ukraina.
- ⌚ 26-28 juni; Kvinnokonferens i Sarajevo för kvinnoförbundet inom PDP.
- ⌚ 8-11 juli; Besöksprogram för UP-LA-politiker från Latinamerika.
- ⌚ 30 juli-2 augusti; *Winter school* för afrikanska ungdomar, Elfenbenskusten.
- ⌚ 12-15 samt 16-19 augusti; *Summer school* i Sverige för ungdomar från bl a Ukraina, Vitryssland och Balkan.
- ⌚ 27-30 augusti; Hjalmarsonstiftelsen medverkar vid Moderaternas partistämman i Västerås.
- ⌚ 24-27 september; Hjalmarsonstiftelsen ställer ut på bokmässan i Göteborg. Två skrifter lanseras och tre seminarier arrangeras.

Många internationella gäster deltog i EU-valkampanjen

Under EU-valkampanjen arrangerade Jarl Hjalmarson Stiftelsen besöksprogram för ett 50-tal gäster från länder som inte är med i EU men som aspirerar på medlemskap. Besökarna kom från Turkiet, Ukraina, Vitryssland, Albanien, Kroatien, Makedonien, Bosnien, Serbien och Norge. De reste runt i landet med kampanjbus-sar och fick på nära håll se hur en EU-valkampanj går till.

De första gästerna från Hjalmarson-stiftelsens samarbetspartier kom till Sverige redan vid slutet av maj för att studera och delta i årets EU-valkampanj. Sammanlagt deltog cirka 50 personer i Stiftelsens besöksprogram som inkluderade allt från morgontidiga kampanjmöten till föreläsningar om hur det går till i maktens korridorer i Bryssel.

Miljövänlig valstuga

När en grupp turkiska ungdomar från AK-partiets ungdomsförbund besökte Stockholm 26-29 maj fick de frågan om de lärt sig något som kan användas i en turkisk valkampanj. Svaret kom snabbt: ”Er valkampanjstuga som drivs med vind- och solkraft!” Alla i delegationen var entusiastiska och överens om att denna tekniska innovation är något även för AK-partiet.

Till Sverige och Estland

Från Ukraina kom fyra ungdomar till EU-valkampanjen i Sverige. Stiftelsen var också behjälplig så att fyra ukrainare deltog i EU-kampanjen i Estland med Pro Patria och Res Publica partiet.

- Anna och Yuriy var ivriga att kampanja, säger Erika Aldenberg, politisk sekreterare (M) som reste med moderaternas kampanjbus väst. Hon tycker att allt fungerade bra med gästerna från Ukraina som besökte Sverige under några dagar i början av juni. Erika Aldenberg hänvisar till de blogginlägg som båda gjorde under resans gång.

- Det förvånade mig att man kan förhandsrösta. Det kan vi inte göra i Ukraina, skrev Anna Masna som

Bild 1: statsminister Fredrik Reinfeldt med representanter från Serbien, Albanien och Norge; Bild 2: Kampanjbus syd; Bild 3: Kampanjteam väst med bl.a. två unga politiker från Ukraina; Bild 4: Skolkampanj med hjälp av koatiska besökare.

Tomislav Damjanovic, från G17+ i Serbien samtalar med utrikesminister Carl Bildt efter ett torgmöte i Stockholm.

- ▶ tyckte att förhandsröstning är bra eftersom väljarna då kan rösta när de har tid. Hon och många andra utländska gäster var förvånade över att ministrar och riksdagsledamöter deltog i den politiska kampanjen ”även i småstäder” och ”på möten med bara en handfull väljare”. ”Även de höga politikerna är så tillgängliga” kommenterade en gäst från Balkan när handelsminister Ewa Björling tog sig tid att tala med JHS-gästerna efter ett torgmöte.

En av Hjalmarsonstiftelsens målsättningar är att samarbetspartier och dess medlemmar ska inse värdet av att samarbeta över parti- och landsgränser. Något som bland annat främjas med goda exempel. Att döma av en kommentar från Anna Masna från Ukraina tycks detta fungera. Hon påpekade i sitt blogginlägg att den svenska valkampanjen var ”vänlig” och att detta är bra eftersom ”hatisk PR antagligen är anledningen till att flertalet i Ukraina är negativa till politiker och politik”.

Riksdagsman Christian Holm kampanjade i Värmland med tre vitryska ungdomar. En av dessa bodde hemma hos honom.

- De fick vara med om allt från att dela ut flygblad klockan fem på morgonen utanför ett pappersbruk till att hålla presentationer

Viktoriya Glushko från Ukraina i samtal med svenska kampanjdeltagare.

Från vänster ses Viktoriya Glushko från Ukraina, biståndsminister Gunilla Carlsson, Susanne Nordström, ombudsman i Östergötland och Sergii Bostan från Ukraina.

Parlamentsledamot Donka Banovic från DSS i Serbien ställer en fråga till Anna Maria Corrazza Bildt under ett torgmöte.

inför skolklasser, berättar Christian Holm och tillägger:

- De lärde sig till och med att säga ”hej” och ”varsågod” på svenska.

Just presentationer inför skolklasser har de vitryska ungdomarna aldrig tidigare upplevt. ”De är jättenervös innan men är nöjda efteråt eftersom de får träna att tala inför människor och samtidigt får igång en dialog.” Och press blir det dessutom. Säfte Tidning skrev: ”Hos oss är det omöjligt att prata om politik och demokrati för en skolklass eller att genomföra kampanjer som de politiska partierna i Sverige gör, säger Yan Davidovich och Jauhien Jakimienka. Om vi valtalar eller

Utanför en vallokal med valsedlar i händerna ses från vänster Amir Coralic, Bosnien, Jonida Drogu och Ledio Braho från Albanien, Igor Crnadak från Bosnien och Marija Raskovska, Makedonien.

Carl Bildt hälsar på Andrej Lepavcov, rådgivare i utrikesfrågor till makedoniens premiärminister.

Anna Masna och Yuriy Mindyuk från Ukraina var i Sverige under EU-kampanjen på inbjudan av Hjalmarsonstiftelsen.

Från vänster ses Johannes Carlsson, politisk sekreterare, Matej Silipetar och Mislav Banek från Kroatien, socialförsäkringsminister Christina Husmark Persson, Jeppe Samuelsson, politiskt sekreterare och Peter Dannered, projektledare (M).

- ▶ delar ut flygblad grips och fångslas vi ofta av KGB. De flesta politiskt aktiva i Vitrysländ har någon gång suttit i fångelse, inte för att de är kriminella utan för att de säger sin åsikt.”
Ungdomarna från Ukraina som reste med kampanjbuss syd var försiktiga i början,

berättar Frida Jacobsson. Efter hand blev de dock mer vana vid svensk valkampanj.
- Det var intressant att de kommenterade vårt kampanjmaterial och undrade exempelvis varför vi inte hade en kalender på baksidan av kort som vi delade ut om att Fredrik Reinfeldt kunde ringa upp på söndagen.

Bilder från EU-kampanjen i Stockholms stad och län. Här ses bland andra kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth, Per Mosseby, kommunalråd i Vaxholm samt besökare från Kroatien och Norge.

► De förklarade att i Ukraina skulle man ha utnyttjat materialet till flera saker, säger Frida Jacobsson.

Peter Dannered, projektledare Stockholms stad och län hade hand om två grupper med kroatiska ungdomar som var med under kampanjveckan.

- De fick bland annat träffa riksdagsmän, ministrar och kandidater när vi reste runt till evenemang som föreningarna planerat, berättar Peter Dannered och tillägger att kroaterna träffade Anna Maria Corazza Bildt som kandiderade till EU-parlamentet.

- Hon har ju arbetat på Balkan och kan mycket om regionen. Kroaterna tyckte det var kul att prata med henne.

De långa dagarna – upp klockan fem och hem först vid 22-tiden – var något som förvånade många av de internationella gästerna. ”Men jag tror att de tyckte att kampanjen var kul” säger Peter Dannered.

Valseminarium

Under själva valhelgen anordnade Jarl Hjalmarson Stiftelsen ett seminarium för representanter från samarbetspartier på Balkan. Här ingick bland andra Donka Banovic, parlamentsledamot från Serbien, Joseph Petric, rådgivare

Under valhelgen arrangerade Hjalmarsonstiftelsen ett besöksprogram för deltagare från Albanien, Bosnien, Kroatien, Makedonien, Serbien och Norge. Besök på torgmöten och valstugor varvades med föreläsningar om EU i Bryssel och EU:s roll i Sverige. Anna Kinberg Batra, ordförande för riksdagens EU-nämnd och Pär Henriksson, kommunikationschef hos moderaterna, var några av talarna.

Göran Lenmarker, ordförande i riksdagens utrikesutskott, talade till Stiftelsens gäster under valhelgen.

till den kroatiska utrikespolitiska statssekreteraren, Igor Crnadak, internationell sekreterare för PDP i Bosnien och nyblivne parlamentsledamoten Marija Raskovska från Makedonien.

I programmet ingick torgmöten och besök i en vallokal men även föredrag om EU och svensk EU-politik. Anna Kinberg Batra, ordförande i riksdagens EU-nämnd var en av föredragshållarna, liksom Pär Henriksson, kommunikationschef hos moderaterna och Clara Wahren, stabschef Moderaternas kansli i Bryssel. ■

Joseph Petric, rådgivare i det kroatiska utrikesdepartementet och Amir Coralic från SDA i Bosnien samtalande med biståndsminister Gunilla Carlsson. De ingick i den grupp som besökte Stiftelsen under valhelgen och deltog bland annat i torgmöte med statsminister Fredrik Reinfeldt i Solna. Helgen liksom valkampanjen var intensiv, med tidiga mornar och mycket resande. På bilden tillhöger ses torgkampanj i Borås där även besökande kroater fanns på plats.

Ghana – vår slavhandelskoloni och dåliga samvete

I december 1649 grundades det svenska Afrikanska Kompaniet av Louis De Geer, med drottning Kristinas stöd. Även Sverige ville bli en kolonialmakt. Detta bolag slöt 1650 ett avtal med kung Bredewa av Futu om mark för en svensk koloni på Guldkusten (nuvarande Ghana) – i Oguaa som då var Futurikets näst största stad. Kolonin benämndes Cabo Corso och 1652 började man bygga fästningen Carolusborg. Det blev en stabil Vasaborg med hjälp av svensk granit, sten och kalk. 169 slavar gjorde grovjobbet. Tjocka murar och sju kanoner skulle hålla fiender på avstånd. Slavhålorna rymde 1000 manliga och 500 kvinnliga slavar.

Trots motgångar gick kompaniet bra och handeln blev omfattande. Fram till 1654 skickades 12 skepp ut (varav tio nådde fram). Guldhandeln omfattade 800 kilo och elfenbenshandeln 25.000 kilo. Papper om slavhandeln omfattning har dessvärre ”försvunnit” ur det svenska riksarkivet.

Med drottning Kristinas hjälp fick man igång en leverans av slavar till Sao Tome i utbyte mot socker, men efterfrågan på slavar var större på andra sidan Atlanten. Socker och kryddor var andra exportprodukter från Cabo Corso.

Dagens Ghana

är en republik med 24 miljoner invånare, de flesta engelsktalande kristna protestanter. BNP är 790 dollar per invånare och exportvarorna är främst guld, kakao, trä och diamanter. Demokratin är efter afrikansk måttstock relativt välutvecklad. Två tämligen jämnstora partier dominerar - det marknadsliberala NPP i söder och det vänsterorienterade NDC i norr. NDC som styr land sedan självständigheten besegrades av NPP i valen 2000 och 2004 - vilket ledde till ett ekonomiskt lyft, ett förhållandevis demokratiskt styre, och klara förbättringar vad gäller sjukvård, skola, rättsäkerhet och tryckfrihet. Presidentvalet den 28 december 2008 var oerhört jämnt - NDC fick 50,23 % och NPP 49,77%. Den nye presidenten John Evans Atta Mills anslår hittills påtagligt försonliga tongångar.

Makolatorget i Accra i modern tid.

Livet i fästningen var inte någon sinekur – värmen, fukten, sjukdomarna och supandet skördade sina offer. Fästningen var byggd efter svenskt mönster, där skyddet mot kolden präglade arkitekturen. Med tropisk värme och usel ventilation kom fukten in men inte ut.

Louis De Geer dog 1652. Hans efterträdare Hendrik Carlof visade sig under tiden ha ägnat sig åt lönande fiffel, med stora ekonomiska problem för kompaniet som följd. Vilket leder till att Carolusborgs besättning minskades till 26 militärer och 4 kompanirepresentanter – och i två olika omgångar besattes den tillfälligt av holländare och av Futu-kungen själv. 1661 hade Afrikakompaniet förlorat allt av värde, och 1661 var sista gången ett svenskt skepp sändes till fästningen i Afrika. 1663 stormade Futu-eliten Carolusborg och sålde den sedan till holländarna. Följande år övertogs Cabo Corso av engelsmännen med hjälp av en jagare, och den olycksaliga svenska fästningen förblev i dessas händer fram till Ghanas självständighet 1957.

Med hjälp av internationella donatorer – bl.a. Shell - har den gamla svenska slavhandelsfästning nu restaurerats. Under namnet Cape Coast Castle har det av Unesco utsetts till ett av Afrikas få världsarv, och är därmed nu en av Ghanas stora turistattraktioner. Några som helst svenska bidrag har man inte fått till restaureringen, och svenska historieböcker tiger. Men när Barack Obama i juli gör sin första Afrikaresa som USA:s president, då går den till slavhandelskusten i Ghana.

I dag är Ghana tillsammans med Botswana bland de mest framgångsrika länderna i Afrika. Inte minst ett framstående universitet ligger bakom detta. Och det finns sålunda många goda skäl till de alltmer intensifierade demokratiinsatser som Hjalmarsonstiftelsen nu genomför i Ghana. ■

Text: Bertil Persson, ledamot av Hjalmarsonstiftelsens styrelse och tidigare riksdagsman.